

Nazım'ın *aşkları*

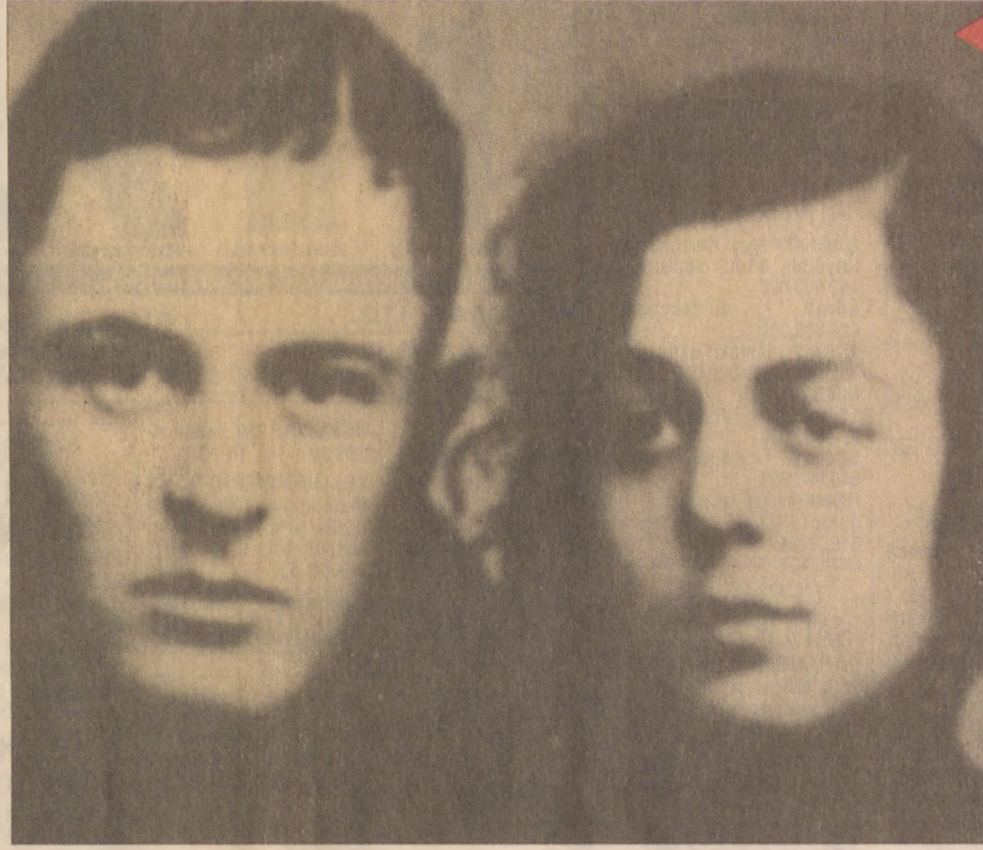
- Çok kıskançtı... Evlilik arifesinde olduğu sevgilisini bir yabancı öğrencinin yanında görünce, sınırları bozulmuş ve genç kızı epeyce hırpalamıştı. Hırsını alamayınca da, "Sen benim minare boyunda çam gövdeme, yumuşak, beyaz bir kurt gibi girdin" diye başlayan şiirini yazmıştı.

EMİN KARACA YAZDI. 20. sayfada

Çok kıskançtı...

Nazım Hikmet, sevgilisini bir yabancı öğrenci ile konuşurken görünce sinirleri bozulmuş ve genç kızı epeyce hırpalamıştı. Hırsını alamayan şair, "sen benim minare boyunda çam gövdeme yumuşak, beyaz bir kurt gibi girdin.." diye başlayan bir şiir yazmıştı... Nazım duygularını, ilk çocukluk aşkı Sabiha için "Gözleri siyah kadın, o kadar güzelsin ki.." ikinci sevgilisi Azize için ise, "Sevda mabedinde bir azizesin" dizeleriyle dile getirmişti...

Nazım Hikmet'in Moskova'dan Doğu Emekçileri Komünist Üniversitesi (KUTV) Öğrencisi iken evlendiği ilk eşi Nüzhet Hanım'la 1921 yılında...

Nazım Hikmet evlilikle sonuçlanan ilk aşkının tanığı çocukluk ve gençlik arkadaşı Valâ Nurettin'le Anadolu'ya ilk geçişinde, 1921 Kastamonu...

Nazım'ın aşkları

Yazan: Emin KARACA

NAZİM Hikmet'in hayatında kadınların büyük ve önemli yerini, şairin çocukluk ve gençlik arkadaşı Valâ Nurettin şöyle anlatır: "Aslında, Nazım monogamdi. Birini severse - iyice severse - ona sadık kalmak isterdi. Seve-medigi sıralarda da, sevecek birini daldan dala bulurdu. Bunu bilinçle mi, içgüdü-süyle mi, can sıkıntısıyla mı yapardı? Daha ziyade kadınların ayarına gayretine kurban gittiğini, tanıdığım kadınların sözlü ve yazılı itiraflarından öğrenmiş bulunuyorum."

İLK AŞKLARI...

Kendi hünerini "ve öndör-dümden beri şairlik ederim" diye niteleyen Nazım Hikmet'in ilk çocukluk aşkı Sultan Hamid devrinin ünlü valilerinden birinin kızı Sabiha Hanım'dı. Ve "Gözleri siyah kadın, o kadar güzelsin ki" nakaratlı şiirini ona yazmıştı. Sabiha Hanım evlenir. Sabiha Hanım'dan sonra şairin kalbi boş kalacak değil ya... Bu kez de ünlü bir doktorun baldızı olan "Azize"ye aşık olur. Nazım Hikmet henüz 17 yaşında bir delikanlıdır. "Azize"ye şiirler yazmaya başlar:

"Bir ilahi gibi içten duyulur
Seven gönüllere aşına sesin.
Başında halenur, gözlerinde nur,
Sevda mabedinde bir azizesin."
Bir yabancı ile evlenip Avrupa'ya giden "Azize" 1940'larda Türkiye'ye döndüğünde, şairin bir arkadaşına telefon ederek "Nazım hapiste olduğu için yandıgını" anlatır.

İLK EVLİLİK...

Nazım Hikmet'in evlilikle sonuçlanan üçüncü aşkı Sovyetler Birliği'ndedir. Moskova'da Doğu Emekçileri Komünist Üniversitesi (KUTV) öğrencisi olduğu yıllarda Ankara Hükümeti'nin Matbuat Müdürlüğü görevindeyken kendilerini öğretmen olarak atayan "Tanıncı Muhittin" Bey'in (Birgen) Tiflis'te olduğunu öğrenir. Devlet görevinden ayrılan Muhittin Bey eşini ve baldızını da yanına alarak, bir ticaret firmasının temsilcisi olarak Tiflis'tedir. Nazım Hikmet, Muhittin Bey'in baldızı Nüzhet Hanım'la İstanbul'da Nişantaşı semtinde komşudur. Nüzhet Hanım şöyle anımsıyor; bu komşuluğu:

"Oturduğumuz apartmanın dördüncü katında Hikmet Nazım Bey otururlardı. Hikmet Nazım Bey'in oğlu Nazım Hikmet'i komşu çocuğu olarak 1915'te tanıdım."

Bu tanışıklık Tiflis'teki karşılaşmalarında tekrar tazelenir ve daha bir sıcaklaşır. Bir süre sonra Moskova'ya gidip KUTV'da öğrenime başlayan Nazım Hikmet, Tiflis'teki Nüzhet Hanım'a sık sık yazdığı mektuplarda, onu Moskova'ya davet eder. Sonunda ablası ve eniştesi, Nüzhet Hanım'ı Moskova'ya Nazım Hikmet'in yanına gönderir.

"Nazım Hikmet'le Valâ ve öteki arkadaşlar beni hemen bir sevgi çemberi içine aldılar. Ve işte böylece yaşamımın önemli ve anlamlı bir evresi başlamış oldu" diye anlatacağı, yıllar sonra Nüzhet Hanım... Nüzhet Hanım da Doğu Emekçileri Komün-

ist Üniversitesi'nin öğrencilerinden birisi olmuştur. Nazım Hikmet'le okuldaki birlik-teliklerinin evlilikle nasıl noktalandığını şöyle anlatıyor Nüzhet Hanım:

"Moskova'daki KUTV Üniversitesi'ne birlikte gidiyorduk. Birçok kızlı erkekli arkadaş grubu içinde Nazım Hikmet en çok ilgi toplayan, hareketli, canlı, inancımış ve inançlarını konuşmalarında, şiir ve piyeslerinde dile getiren bir önder durumundaydı. Bir gün bana evlenme teklif etti. Doğrusu şaşırıştım. Ama hoşuma da gitmişti bu önerisi."

Şairle Nüzhet Hanım'ın "dünya evine" girişleri şöyle:

"Ben de evlenmeye razı oldum ve birlikte, evlenme arzumuzu ilgili daireye giderek tescil ettirdik. Evlendiğimiz için bize daha genişçe bir oda ayrıldı öğrenci pansiyonunda."

NAZİM'İN KISKANÇLIĞI...

Evlence kararlarının arife-sinde; Nüzhet Hanım'ın okulun Dağistanlı öğrencilerinden biriyle sohbet ederken gördüğü Nazım Hikmet'in kıskançlık damarlarını germiş ve hemen ona şu şiiri yazdırmıştı:

"Gövdemdeki Kurt
Sen / benim / minare boyunda çam göv-deme / yumuşak, beyaz / bir kurt gibi girdin, / kemirdin! / Ben, barsaklarında solucan Makdonaldı besleyen / İngiliz işçisi gibi taşıyorum / seni içimde! / Biliyo-rum / kabahat kimde! / Ey ruhu Lordlar Kamarası kadın! / Ey uzun entarili tüy-süz Puvankare! / Karşımda: / demirleri kıpkızıl / bir sömendifer ocağı gibi yan-mak / senin en basit hünerin; / yine en basit hünerin senin: / buzun üstünde bir paten gibi kıvrılmak... / Soğuk / sıcak, / Kalkak, / dur! Yumuşat, / beyaz / kıvrılış-larınla / beynime giriyorsun, / kemiri-yorsun! / Oraya giremezsin! / Onu kemi-remezsin! 7 Yumuşak, / beyaz / kıvrılış-la-ryla / beynime giren kurdu / çürük bir diş çeker gibi söktüm! / Epeyce ter dök-tüm! / Bu sonuncuydu / bir daha olmayaca-ğım!"

Bu şiirin öyküsünü Nüzhet Hanım şöyle anlatıyor:

"Nazım çok kıskançtı. Sevdiği insanlar-da gördüğü bir ilgisizlik, ya da başkasına yönelen bir yakınlık sezdii mi, çabuk kı-zar, üzüldü. (...)Nazım'ın bir arkadaşı vardı, Dağistanlı bir genç... Ben de tanı-yordum. Nazım gibi uzun boylu, yakışık-lı, erkek güzelyiydi. Bir ders arasında Nazım, hocayla bir şeyler konuşurken biz dışarıydık. Dağistanlı genç bir şeyler anlattı, ben de güldüm. Bu sırada Nazım bize doğru gelirken, gülüşümü duymuş, o Dağistanlı gençle sohbet edişim onu çile-den çıkarmış, Moskova'da Nazım'la yakınlığımız günden güne kuvvetleniyordu o sırada. Ancak evlenme kararına henüz varmamıştık. Ben tereddüt ve korku için-deydim. Yakışıklı Dağistanlı gençle sade-ce bir mektep arkadaşlığı da olsa, o sıra-larda Nazım'ın bu masum yakınlığı hoş görecektir ruh halinde olduğunu kabul et-mek yerinde olmaz sanırım. Dağistanlı gençle neşeli sohbetim Nazım'ın sinirleri-ni bozdu ve beni epeyce hırpaladı. Birbirimize küstük. O da sözünü bu şiiriyle bildirdi: "Sen benim minare gövdeme be-

yaz bir kurt gibi girdin..."

Evliliklerinin ertesi yılında Nüzhet Hanım'ın sağlığı bozulur. Eniştesi Muhittin Bey de Bakü Üniversitesi'nde tarih profesörlüğü yapmaktadır. Nazım Hikmet'in onayıyla iyileşmek için Bakü'ye gider. Ancak oranın iklimi sağlığı için yararlı değildir. Bir süre sonra da Sovyet Devrimi'nin gizli polis örgütü Çeka, eniştesi Muhittin Birgen'i "Türkçülük propagandası" yaptığı iddiasıyla rahatsız etmeye başlar. Bu durumda Türkiye'ye dönme zorunluluğu doğmuştur. Durumdan kendisini haberdar etmesi üzerine Nazım Hikmet, Bakü'ye gelir. Nüzhet Hanım'ın İstanbul'a gidip tedavi olması kararına varılır. Nazım Hikmet, Nüzhet Hanım'a kendisinin de bir süre sonra İstanbul'a döneceğini söyler. Bunun üzerine Nüzhet Hanım, İstanbul'a gelir. İstanbul'dan Avrupa'da bir sanatoryuma gider, tedavi için. Altı ay sonra iyileşerek İstanbul'a döner. Ayrılmaya karar verir, Nazım Hikmet'ten. 1924 yılında Sovyetler Birliği'nden İstanbul'a dönen Nazım Hikmet'e bütün nedenleriyle birlikte ayrılma kararını anlatır. Nazım Hikmet ise birlikteliklerini sürdürme isteğinde ısrar eder... Nüzhet Hanım kararında direnir. Ve ayrılır...

Böylece iki yıl süren bir evlilikle sonuçlanan ilk aşklarından birinin bitişiyle Nazım Hikmet sevelecek yeni bir kadın peşine düşer...

YARIN: "KIZIL SAÇLI BACI"

Entelektüel dünyayı sarsan soru: "Mavi gözlü dev" hangi kadını anlatır?

YARINKİ yazımızda anlatacağımız Nazım Hikmet'in evlilikle sonuçlanan ikinci aşkı "Kızıl Saçlı Bacı"yı Piraye Hanım geçtiğimiz ayın son günlerinde öldü. Başta Cumhuriyet olmak üzere gazeteler, Piraye Hanım'ın ölüm haberini "Mavi gözlü devin eşi" öldü diye verdiler. Piraye Hanım'ın fani vücudu defnedilip, ardından doğal olarak Nazım Hikmet eksenli anma yazıları yayımlanmaya başlayınca; şairin "Mavi Gözlü Dev,

Minnacık Kadın ve Hanımelleri" şiirini Piraye Hanım için mi, Nüzhet Hanım için mi yazdığı tartışmasında entelektüel dünya ikiye ayrıldı. Bu şiddetli tartışma hala da dinmiş sayılmaz. "Nazım Hikmet'in Kadınları" dizisi yazımızın bugünkü ilk bölümünde anlattığımız Moskova'da evlilikle noktalanmış Nazım Hikmet - Nüzhet Hanım aşkının bitişinden sonra şair şöyle bir şiir yazar:

"Mavi Gözlü Dev, Minnacık Kadın ve Hanımelleri

O mavi gözlü bir devdi / Minnacık bir kadın sevdi. / Kadının hayali minnacık bir evdi, / bahçesinde ebrulüüü / hanımeli açan bir ev. / Bir dev gibi seviyordu dev / Ve elleri öyle büyük işler için hazırlanmıştı ki devin, / yapamazdı kapısını / bahçesinde ebrulüüü / hanımeli / açan eve. / Şimdi anlıyor ki mavi gözlü dev, / dev gibi sevgilere mezar bile olamaz: / bahçesinde ebrulüüü / hanımeli / açan ev..."

Günümüz yazar ve eleştirmenlerinden; Piraye Hanım'ın Nazım Hikmet'le evliliği sırasında, onun ilk evliliğinden olma küçük bir erkek çocuk olan Memet Fuat - yani Nazım Hikmet'in üvey oğlu - tartışma başladığından bu yana, "Mavi Gözlü Dev..." şiirinde kastedilen kadının annesi Piraye Hanım olduğunda;

Cumhuriyet'teki "Düşün-ceye Saygı" sütunundaki yazılarında ısrarla durmaktadır.

Oysa ki Nazım Hikmet üzerine yazar Kemal Sülker'in 1980'de Nazım Hikmet'in ilk eşi Nüzhet Berkin Hanım'la yapmış olduğu - ve Cumhuriyet gazetesinde yayınlanıp, hemen ardından kitap olan - konuşmalarda Nüzhet Hanım o şiirin kendisiyle ilgili yazıldığını söylemektedir. Ölümünden önceki son eşi Vera Tul-yakova'nın "Nazım'la Söyleşi" kitabında ise Nazım Hikmet'in kendisi şunları söylüyordu "Mavi Gözlü Dev" şiiri konusunda:

"İstanbul'da 1930'larda Nüzhet'le yeniden tanıştık. Yaşam boyu birlikte olalım istiyorum. Gençlik anıları, Sovyetler Birliği, ortak dostlar vardı birleştiren bizi. Fakat bir gün şöyle dedi bana: "Ee, Nazım, devrim oynadığın yeter artık. İşe girişme zamanı geldi. Birçok komünist bakan oldu, senin de bir mevki edinme zamanı geldi artık." Benim için bir darbeydi bu, çekip gittim. Burada herkesin çok hoşlandığı "Mavi Gözlü Dev" şiirini o zaman yazdım işte. Siz de biliyorsunuz ya..."

Kendisine yazılan kadının "benim için yazdı", yazanın da onun için yazdığını demesine rağmen Piraye Hanım'ın öz oğlu, Nazım Hikmet'in üvey oğlu Memet Fuat'ı, hangi otorite ve inandırıcı Nazım Hikmet şiiri araştırmacısı çıkıp da ikna etmeli acaba "Mavi Gözlü Dev" şiirinin anası için yazılmadığı konusunda? Bu tartışma bitecek gibi görünmediğinden, doğrusu çok iş düşüyor Nazım Hikmet uzmanlarına!..

'Kızıl saçlı bacım'

1924 yılı yazında Türkiye'ye dönen Nazım Hikmet, aslında bu raya bir görevle gelmiştir. Moskova'dayken üyesi olduğu Türkiye Komünist Partisi'nin "Toparlanış Kongresi"ne KUTV delegesi olarak katılacaktır. Nitekim 1 Ocak 1925'te Akaretler semtinde bir evde gizlice toplanan TKP'nin ikinci kongresine katılarak partinin Merkez Komite üyeliğine seçilir. O yılın Mart'ında Doğu'daki Kürt isyanı üzerine çıkarılan "Takrir-i Sükun" yasasına dayanılarak mensubu olduğu partiye yönelik takibat üzerine, kısa süre İzmir'de saklanır. Oradan da tekrar Sovyetler Birliği'ne gider. Ankara İstiklal Mahkemesi tarafından giyaben 15 yıllık kürek cezasına mahkum edilir. 1927'deki TKP tutuklaması üzerine İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yine giyabında 3 ay hapse mahkum edilir. 1928'de partili arkadaşı Laz İsmail'le birlikte Sovyetler Birliği'nden Hopa'ya pasaportsuz geldiklerinden tutuklanır. Ankara Ağır Ceza Mahkemesi'nin kararıyla 3 ay hapse mahkum edilir. Hopa - Ankara - İstanbul arasında geçen tutukluluk süresinde cezasını tamamlamış olduğundan 1928 yılı sonbaharında tahliye edilir. İstanbul'da, Babıali'de "Resimli Ay"da gazeteciliğe ve yazarlığa başlar. Bu dergide yayınlanan; eski şiir anlayışını yıkan; yeni, sol içerikli şiirleriyle popülaritesi hızla artar. Bir yandan da TKP içindeki gizli faaliyetlerini sürdürmektedir.

Nazım Hikmet, Piraye Hanım 1935'lerde Erenköy'deki köşkün bahçesinde

1930 yılında kızkardeşi Samiye Hanım aracılığıyla tanıştığı Piraye ile evlenmeye karar verir. Piraye ilk evliliğini yürütememiş iki çocuklu bir duldur. Bu aşk da 18 yıl devam eder...

Önce TKP, daha sonra da Merkez Komitesi üyesi olan şair, her an hapse girebileceği kuşkusu ile Nüzhet Hanım'dan sonra, artık kadınlarla ciddi ilişkiye girmemeye karar vermişti...

Nazım'ın aşkları

Yazan: Emin KARACA

na çarptırılır. Her iki davadan verilen 35 yıllık ceza "içtimai cerainin mevcudiyetine" dayanılarak 28 yıl 4 aya indirilir.

Hapisliğin dokuzuncu yılında yazdığı "Diz boyu karlı bir gece, / sofradan kaldırılıp, / polis otomobiline bindirilip, / bir trenle gönderilerek / bir odaya kapatılmakla başladı maceram" dizeleriyle başlayan yolculuğunun ilk günlerinden itibaren Piraye Hanıma aşkı şiir dizelerine yedirmeye başlayacaktır. Piraye Hanım'a "Canım Karıcığım" ve "karıcığım" hitaplarıyla başlayan hapis hane mektupları yazarken, öte yandan da her fırsatta yazdığı şiirlerin içindedir Piraye Hanım. Ankara'da "Senin adamı / kol saatimin kayışına tırnağımla kazıdım" dizeleriyle başlayan "Bir Cezaevinde, Tecritteki Adamın

derilir. Çankırı'da önce adını "Meşhur Adamlar Ansiklopedisi" olarak düşündüğü sonradan ünlü "Memleketimden İnsan Manzaraları" olacak olan büyük destanını Piraye Hanım'a ithaf eder:

"Hatice / - (Piraye - Pirayende) / Doğum yeri / neresi, / kaç yaşında? / Sormadım. / Düşünmedim. / Bilmeyorum. / Dünyanın en iyi kadını. / Dünyanın en güzel kadını. / Benim karım. / (Bu bahiste / realite umurunda değil.) / 1940 senesi Eylül ayı ortalarında Çankırı Hapishanesi'nde yazılan bu kitap ONA ithaf edilmiştir./"

BU AŞK DA BİTTİ

Çankırı'dan nakledildiği Bursa Hapishanesi'nde de Piraye Hanım'a yazmayı sürdürdüğü şiirlerinin yanında, 1945'de "Piraye için Yazılmış: Saat 21 - 22 Şiirleri"ni kaleme alır. Eylül 1945 sonlarında "Ne güzel şey hatırlamak seni: / ölüm ve zafer haberleri içinden, / hapiste / ve yaşam kırkı geçmiş iken..." diye başlayan Saat 21 - 22 Şiirleri, 14 Aralık 1945'e kadar hergün sürer...

1948 yılının sonlarına doğru af haberleri yayılmaya başlar hapishanelere. Çıkarılacak olan bir af yasasına Nazım Hikmet'in de kurtulacağına kesin gözüyle bakılmaktadırdı aydın kamuoyunda... İşte o sıralarda, 1940 yılı sonundan beri "Bursa kalesi"nde yatmakta olan Nazım Hikmet'in ziyaretçileri çoğalmaya başlar. Bunlardan birisi de plastik sanatçısı Nurullah Berk'le evli ve bir kız annesi olan dayısının kızı Münevver (Berk) Hanım'dır. Nazım Hikmet bu kez dayı kızı Münevver'e aşık olur. Piraye Hanım'ı ise artık "Ve giderek bir kızkardeş, hatta birazcık anne gibi algılamaya başla"mıştır. Bu şekilde biten Nazım Hikmet - Piraye aşkı, bu kez Nazım Hikmet - Münevver aşkına dönüşmüştür...

Mektupları" Piraye Hanım'a yazdığı ilk şiirdir. 1939'da mahkumiyetinin tamamını kesinleşip İstanbul Tevkifhanesi'nde infazının başladığı dönemden itibaren yazdığı ilk şiirlerin de öznesi hep Piraye Hanım'dır.

1940'da Çankırı Cezaevi'ne gön-

olacak, bir diğerinde "kalbi(nin) kızıl saçlı bacısı" olacaktır.

1930'da yazdığı ilk şiirinde; şair sevgilisine bir demet mor menekşe ile gidecektir, ancak dostlarının karnı acıkmıştır ve onları doyurabilmek için "altın gözlü çocuğun" menekşe parasına kıymıştır. Son dizeleri şöyle:

başında güneşler esen / altın gözlü çocuk, / altın gözlü çocuğüm benim; / deli çığlıklar atıp avaz avaz / burnumun dibinden gelip geçti de yaz, / ben, bir demet mor menekşe olsun / getiremedim / sana! / Ne halte dek, / dostların karnı açtı / kıydık menekşe parasına!/"

1939'da Nazım Hikmet, Piraye Hanım'la evlenmeye karar verip Erenköy'de geniş, büyük bir köşke yerleşir. Ancak kısa süre sonra, gizli komünist faaliyeti yüzünden, eylem yeri Bursa merkez kabul edilerek yapılan kovuşturmayla tutuklanır. Kısa süre İstanbul'da kaldıktan sonra, birlikte yargılandığı arkadaşlarıyla Bursa Cezaevi'ne nakledilir. Artık bundan sonra Piraye Hanım 1 Haziran 1933'ten itibaren şairin "Hatçem", "Yavrum", "Sevgilim", "Nişanlım", "Karıcığım", "Pirayem", "Birciğim" ve "Kızım" gibi hitaplarla başlayan mektuplarında, Bursa Hapishanesi'nde onun üzerine yazacağı şiirlerde karşımıza çıkar. 25 Ekim 1933 tarihli "Birciğim" diye başlayan mektubuna eklediği "Karım Birinci Mektup" şiiriyle, Piraye Hanım'a hapishanede ilk şiirini yazar:

"Anne: / af olursa / nasip olur / üç güne dek / saçlarını okşayabilmek... / Yavrum! / Uyu-yamıyorum! / Görünmez kuşlar

öttüyor / üstünde kızıl ağaçların. / Alevli bir duman gibi tütüyor / gözlerimde saçların! / Saçları altın / dudakları nar / koyu kehribar / gözlü sevgilim / Çıkacağımdan / emin değilim. / Tutmaz bizleri afl.../

NİKAH MASASI

Bursa Ağır Ceza Mahkemesi'nde süren bu davasının Cumhuriyet'in 10. yıl affıyla düşmesi üzerine 1934'te tahliye olan Nazım Hikmet 31.1.1935 tarihinde Kadıköy Evlendirme Dairesi'nde Piraye Hanım'la nikahlanır. 1936'da Cihanşir'de bir apartman dairesine yerleşirler. Nazım Hikmet bir yandan Babıali'de "Tan" ve "Akşam" gazetelerinde yazarlık yapmaktadır. Öte yandan İpek Film stüdyosunda çalışmaktadır. Hayatı bu tempo içerisinde sürüp giderken, 17 Ocak 1939 gecesi konuk olarak gittiği bir evde gözaltına alınarak Ankara'ya götürülür. Askeri Mahkeme tarafından tutuklanır. Harp Okulu Askeri Mahkemesi tarafından "Birden ziyade askeri şahısları... mafevke itaatsizliğe sevk ve tahrik" iddiasıyla açılan davada 22'si askeri öğrenci, 7'si sivil olmak üzere 29 kişiyle birlikte yargılanarak 15 yıl ağır hapse mahkum edilir. O yılın yazında gene aynı iddia ile askeri sivil 27 kişi birlikte yargılandığı Donanma Davası'nda da 29 Ağustos 1938'de 20 yıl ağır hapis cezası-

Çankırı cezaevinde Nazım Hikmet tarafından yapılan Piraye Hanım'ın suluboya resmi

Bursa Cezaevi'nde bir ziyaret günü Piraye Hanım'la Nazım

Piraye'ye veda mektubu

Nazım Hikmet - Münevver aşkı başladıktan sonra Nazım Hikmet Piraye Hanım'a Bursa Hapishanesi'nden yazdığı şu mektupla "elveda" der:

(Tarihsiz)

"Piraye,

Her şeye rağmen birbirini anlayan, birbirini seven, birbirini sayan iki cesur insan gibi konuşmamız gerekiyor. Aramızdaki münasebetler iki insan arasında bulunabilecek en dürüst, en temiz, en güzel ve çok çeşitli münasebetlerdir. Bunlardan birinin eksilmesi hiçbir şeyi değiştirmez. Birbirimize yalan söyleyemeyiz, birbirimizi aldatamayız. Sana yalan söylemekten, seni aldatmaktan sana ne büsbütün kaybetmeyi tercih edecek kadar sana ve kendime hümetim var. Mesele şu: Aramızdaki münasebetlerden bir tanesi olan, fakat zaten bilfiil çoktandır mevcut bulunmayan ve daha senelerce de mevcut olmayacağı anlaşılan kan kocalık münasebetimiz, kadın erkek münasebetimiz tasfiye etmemiz, kesmemiz gerekiyor. Bunun icabettiğini uzun muhakemelerden, nefsimle yaptığım işkenceli muhasebelerden sonra anladım. Ve sana bir gün bile daha fazla yalan söylememek için, bu münasebetin artık kesilmesi gerektiğini işte hemen yazıyorum. Sen yine benim en yakın insanımsın, en yakın dostum ve arkadaşımınsın. Çocukların çocuklarımdır. Bu taraflarımda hiçbir şeyin değişmeyeceğine inanıyorum. Fakat artık kan kocalığımız devam edemez. Bu bağımızı, bağlarımızdan ancak bir tanesi olan bu münasebetimizi kesmemiz lazım geliyor. Sana yolladığım bu mektupla beraber ben kan koca münasebetimizin kesilmesi için gereken yerlere müracaatımı da yapmış bulunacağım.

Bütün bu olup biten şeye rağmen, en yakın iki insan olarak kalacağımızı biliyorum. Benim başım sıkıştığı zaman - hapiste olayım, dışarda olayım - yine sana koşacağım, sen de öyle bana koşacaksın. Ömrümün en güzel senelerini, en iyi eserlerimi sana borçluyum, onlar, manen ve maddeten senindir. Şimdilik allahısmarladık. Beni affet bile demiyorum. Her şeye rağmen beni herkesten ziyade anlayacak olan insan yine sen olduğuna eminim. Ellerinden öperim.

(İmza)"

YARIN: "DAYI KIZINA" DUYDUĞU AŞK...

Şen şakrak bir kadının

Münevver Hanım'la aşk ilişkisinin sona ermesi Nazım için bir darbe olmuştu... Olayı protesto etmeye kalkan Nazım'ın bu hareketi ise siyasal amaçlı bir eylem olarak değerlendirildi...

Nazım'ın aşkları

3

Yazan: Emin KARACA

Bursa cezaevinde yatarken, dayısının kızı Münevver ziyaretine gelir. Şair olayı şöyle anlatıyor: "Bir güzellikle girdi içeri. Üstünde Fransız parfümlerinin kokusu... Bir taşra hapishanesinde bunun ne demek olduğunu tasavur edebiliyor musunuz? Afalladım ve... anlıyorsunuz ne oldu..."

1951'de Türkiye'den kaçmak zorunda kalınca; Münevver artık şiir dizelerinde yaşamaya başlayacaktır: "Sade seni düşündüm kestanenin altında/ sade seni, yani Memed'i/ Sade seninle Memed'i, yani memleketi..."

Münevver Hanım'a hasreti...

"İstanbul'a gitmişsiniz. Konserinizdeymiş. Çok bahtsız bir kadını bahtiyar etmişsiniz. Yağmura uzanan iki yeşil yaprak gibi gözleri bakmış parmaklarınıza."

Mektubunda: "Unuttum her şeyi," diyor. Kahırlarından başka unutacak şeyi yok. "Ağladım" diyor, "ferahladım" "Dünya", diyor, "güzel, içim rahat." Siz kışkırdığım biricik insansınız, üstat."

1958 yılı ilkbaharında Paris'tedir Nazım Hikmet. Orada yazdığı kimi şiirlerinin dizelerinde aşk ve sevdâ yükü yoğunlaşmıştır. Örneğin 8 Mayıs 1958 tarihli şiirinde:

"Sensiz Paris, gülüm, bir havayı fişegi bir kuru gürlütu kederli bir ırmağ. Yıktı mahvetti beni Paris'te durup dinlenmeden, gülüm, seni çağırarak."

Ancak şairin burada "gülüm" sıfatıyla seslendiği kadının kimliği yine değişmiştir. Onsuz "kederli bir ırmağa" dönen Paris'te "gülü" Münevver Hanım değil, "saçları saman sarısı / kirpikleri mavi - uzun boynu yuvarlak" olan Vera adında genç bir Rus kadınıdır. Zorlu göçmen Nazım Hikmet'in kalbindeki "dayı kızı" Münevver'den boşalan yeri "saçları saman sarısı" bir güzel almıştır.

YARIN: "SAÇLARI SAMAN SARISI, KİRPİKLERİ MAVİ"

1938

'de 28 yıl 4 aya mahkum edilen şair Nazım Hikmet, hapisliğinin onuncu yılında "Bursa Kalesi'nde" yatmakta iken; ziyaretine gelen "dayı kızı" Münevver'e aşık olur ve kalbinden "kızıl saçlı bacısı" nı sürer çıkarır... Kendisi yıllar sonra, zorlu muhacirliğinin coğrafyası Sovyetler Birliği'nde şöyle anlatacaktır bu olayı:

"Ve günlerden bir gün, 1948'de, kuzenim Münevver hapishanede ziyaretime geldi. Bir güzellikle girdi içeri. Üstünde Fransız parfümlerinin kokusu... Bir taşra hapishanesinde bunun ne demek olduğunu tasavvur edebiliyor musunuz? Kendine güvenli, şen şakrak bir kadın! Afalladım ve... anlıyorsunuz, ne oldu. O sırada on yıldır hapisteydim artık... Aşağı yukarı böyle bir şey. Dünya serbest hırakılmamı istiyor, tüm dostlar hükümetin yelkenleri suya indireceğinden ve salıverileceğinden yüzdeyüz eminler ve biz Münevver'le birlikte yaşamaya karar verdik."

Ne var ki Nazım Hikmet'in birlikte yaşamaya karar verdikleri "dayı kızı" Münevver Hanım evli ve bir kız annesidir. Kendisi henüz hapistedir, Piraye Hanım'dan bir anda boşanamamış, Münevver Hanım'la da bir süre sonra gecen af nedeniyle aralarına kır-günlükler girmiştir...

DAYI KIZI

Şair Nazım Hikmet'in yeni aşkı "dayı kızı" Münevver Hanım'a yazdığı ilk şiirlerinden biri "Sen" adlıdır, yazıldığı tarih 1948'dir:

"Sen esirliğim ve hürriyetimsin, / çıplak bir yaz gecesi gibi / yanan etimsin, / sen memleketimsin. / Sen ela gözlerinde yeşil hareler, / sen büyük, güzel ve

muzafer / ve ulaşılmadıkça ulaşılmaz olan hasretimsin..."

Bu şiiri hemen ertesi yıl, 1949'da yazdığı "Yine Sana Dair" izleyecektir:

"Sende, ben, ufka giden bir geminin sergüzeştini, / sende, ben, kumarbaz macerasını keşiflerin, sende, ben imkansızlığı seviyorum. / Güneşli bir ormana dalar gibi dalmak gözlerine / ve kan ter içinde, aç ve öfkeli / ve bir avcı iştihasıyla etini dişlemek senin. / Sende, ben, imkansızlığı seviyorum, / fakat asla umutsuzluğu değil."

1950'de ülkenin siyasi yaşamında büyük bir hareketlilik göze çarpar. 1923'den beri iktidarda olan tek parti Cumhuriyet Halk Partisi yönetimi, kendi içinden çıkan Demokrat Parti tarafından iktidardan indirilmek üzeredir. CHP yönetimi iktidardan inerayak mahkumlara af çıkaracağını ilan etmiş ancak başaramamıştır. Bu durumda, dışarıda hakkında af kampanyaları açılan şair Nazım Hikmet büyük bir tedirginlik ve umutsuzluklar içine yuvarlanmıştır. Münevver Hanım da bu beraberlikten tedirginlik duymaya başlamıştır.

12.2.1950 tarihli "Münevver'in Doğum Günü" şiirini yazar bu sıralarda:

"Yapraklara, dallara, yeşillere, allara, / nice nice yıllara gülüm, nice nice yıllara. / Yaprak dala, al yeşile yaraşır, / gayri bundan böyle vermem seni elle-re.../"

Şair, Münevver Hanım'la aşklarının ikinci yılında yaşanan krizi şöyle anlatacaktır yıllar sonra:

"Kocasından ayrılacağına yemin etti, evli ve bir kız annesiydi. Kızını alacak, kocasını bırakıp gelecekti bana. Ve ansızın hükümet benim için af çıkarmaktan caydı... Ve Münevver bir pusula göndererek, kocasını bırakmasının olanaksız olduğunu bildirdi. Kızıyla iltitili biçimsel bir neden ileri sürüyordu, o kadar... İşte bu gerçek bir darbe oldu benim için! Ondandır nefret edi-

yordum o sırada. Ve açlık grevine başlayacağımı ilan ettim. Böylece aç almak istiyordum ondan. Korkunç bir ihanetti bu. Allah kahretsin! Greve başladım. Tüm dünyada siyasal amaçlı bir davranış olarak anlaşıldı bu."

KISA SÜREN ÖZGÜRLÜK

Hapisliğinin son günlerinde Münevver Hanım'la araları düzelir. Ve bir gün Münevver "çıkagelir iki üç

kilo kadar çilekle". DP iktidarının çıkardığı genel af, 1950 yılının Temmuz ayında hapisten çıkar Nazım Hikmet. 23.3.1951 tarihinde Kadıköy Asliye İkinci Hukuk Yargıçlığı'nın kararıyla Piraye Hanım'la boşanırlar. Kısa süre sonra şairin Münevver Hanım'dan bir oğlu dünyaya gelir: "Anası bir oğlancık doğurdu bana; / kaşsız, sarı bir oğlan, / masmavi kundağında yatan / bir nutopu, üç kilo ağırlığında."

12 yıl süren hapisliğin ardından, yeni doğan oğlu Memet, hapisede yeşeren "dayı kızı" Münevver Hanım'a duyduğu aşkla; işinde - gücünde bir şairken bir gün ansızın kapısı çalınır Nazım Hikmet'in... Askerliğini yapmasını istemekteydiler. Kadıköy Askerlik Şubesi'ne götürülür. Şair o sırada artık 49 yaşında bir adamdır. Kaldı ki 1918'de Heybeliada Bahriye Mektebi'ni bitirmiştir. Askerlik şubesine yazdığı bir dilekçeyle bunu kanıtlamaya çalışır. Bir süre sonra tekrar askere sevk kararı çıkarılır. Bu kez sağlık heyetinin kontrolünden geçer, "sağlam" raporu verilir. Bunun üzerine artık şair Nazım Hikmet "çınarlarında kolan vurup, hapisanelerinde yattığı" memleketini bırakıp gitmeye karar verir. Ve gider de... 21 Haziran 1951 günü İstanbul Boğazı'nda Tarabya kıyısından bindiği bir sürat teknesiyle, Boğaz çıkışında rastladığı bir Romen şilebine binerek Bükreş'e ulaşır. Bundan böyle; kendisine ikinci bir vatan olarak kabul ettiği Sovyetler Birliği'nde "memleket hasreti"yle yaşamaya başlayacaktır. 1961'de Doğu Berlin'de yazdığı "Otobiyografi" şiirinde kaçışını, sevdiği kadınları ve dostlarını şu dizelerle özetleyecektir:

"951'de bir denizde genç bir arkadaşla yürüdüm üstüne ölümün

.....
Sevdiğim kadınları deli gibi kışkırdım

Şu kadarcık haset etmedim Şarlo'ya bile
Aldattım kadınlarımı konuşmadım arkasından dostlarımın"

DÜZELTME

Dizinin dün yayınlanan bölümünde, dizgi hatası nedeniyle ressam ve sanat yazarı Nurullah Berk plastik sanatçısı olarak çıkmıştır. Düzeltiriz.

Efser Berk, Sait Faik, Münevver Andaç ve Peride Celal ile birlikte...

Peride Celal, Nazım Hikmet, Münevver Andaç...

Kırmızı, dolgun dudaklı Vera...

Nasıl
Tulyakova,
ne
âlemdesin?
Saman
sarısı
saçlar
nasılsınız?
Ne
âlemdesiniz
mavi
kırpikler?

KOCASININ Sovyetler Birliği'ne gidişinden sonra çok sıkıntılı günler geçiren Münevver Hanım, sıkı bir kontrol altındaki evinden bir gece yarısı gizlice çıkarak Ayvalık'a gelir. Oradan bir bayan italyan milletvekilinin yatıyla Yunanistan'a geçer. Oradan da Polonya'ya gider. Yanında oğlu Memed de vardır. Durumdan haberdar olan Nazım Hikmet Kırım'daki dinlenme evinden Moskova'ya, oradan da Varşova'ya gelir. "Dayı kızı" ve oğlu Memed'in anası Münevver'le bir otele karşılaşırlar. Nazım Hikmet kısa sürede bir ev bulup döşer, oğlunu ve Münevver Hanım'ı yerleştirir. Ancak birlikte olmalarının mümkün olmadığını, çünkü "Vera"yla evli olduğunu açıklar. Bu duruma üzülmemektedir ama elinden bir şeyin geleceğini söyler. Münevver Hanım'a Varşova Üniversitesi'nde bir iş bulur. On beş - yirmi gün sonra da Moskova'ya döner. Yıl 1959'dur...

1961'de yazacağı "Saman Sarısı" şiirinde "saçları saman sarısı, kırpikleri mavi, kırmızı dolgun dudaklı" olarak betimleyeceği Vera Tulyakova'dan Nazım Hikmet 30 yaş daha büyüktür. İlk tanıştıklarında Vera Tulyakova beş yıllık evli ve bir kız çocuğu annesidir. Nazım Hikmet'ten kendisine bir duygu selinin aktığını her görüşmelerinde hissetmektedir Vera. Bir gün; yeni evlendiğini söyleyerek, eşiyile birlikte Nazım Hikmet'i evinde ziyarete gelir. Ondan sonrasını Vera şöyle anlatıyor:

"Ertesi günden başlayarak Nazım atağa kalktı. Bana, daha genç olduğunu kanıtlamaya karar verdi. Onu unutmam şurda dursun, kendisinin bir dakika kopmama bile olanak vermiyordu. Günde on kere telefon ediyordu... Hiçbir şey umurunda değildi: Çalışmakta oluşum, evli oluşum, kendisiyle telefonda konuşmamın kimi kez uygun olmayışı ve çoğu kez de olanaksız oluşu... açıyordu telefonu."

"SAÇLARI ŞAMAN SARISI, KIRPIKLERİ MAVİ..."

Sonunda Nazım Hikmet "saçları saman sarısı, kırpikleri mavi, kırmızı dolgun dudaklı" genç kadının kalbinde taht kurmayı başlar.

"Yarın kararından vazgeçmezsin değil mi? Söz verdin. Yemin et vazgeçmeyeceğine. Çirkin bir şey bu, ayıp bir şey, biliyorum, ama yemin et lütfen! Annenin başı üstüne, kızının başı üstüne yemin et, yalvarırım. Korkularından kurtulayım."

- Söz veriyorum Nazım.

- Vera.
- Yemin ederim... (Nazım'la Söyleşi - Vera Tulyakova Hikmet). Evlenirler. Artık bundan sonra Nazım Hikmet'in şiirlerinin içindeki dizelerde gönderme yapacağı aşkı hep Vera, aşk ve sevdâ yüklü şiirlerinin tamamı yine Vera olacaktır.

"Otobiyografi" şiirinde, 1961'deki ruh halini betimlerken "ama sevdalandım altmışıma yakın" dediği gibi, artık Vera'ya olan sevdasının eşi menendi yoktur. İşte "Mayıs 1962, Moskova" notlu şiiri:

"İri iri damlalarıyla yağmur üzümlü salkımıydı doğum gününde senin

şaşkın ve sırlıslıklam durdum önünde senin

altın kubbeli bir ağaçtan denizin ortasında ilk ergenlik düşümden geliyorum sana

bu şehrin bana verdiği en tatlı yemiş en akıllı söz en insan sokaksın

günlük güneşlik rüzgarım benim

saçları saman sarısı kırpikleri mavi karım benim."

Bir sonraki şiir yine O'nun üstüne, "Vera'nın Resmi"dir:

"Kimseler yapamaz senin resmini

Sen kendi resmini kendin de yapamazsın

Bir açılıp bir kapanır kapılar yüreğinde

Senin resmini ben yapacağım."

Nazım'ın aşkları

Yazan: Emin KARACA

İkinci vatani Sovyetler Birliği'nde, kendisinden 30 yaş küçük "saçları saman sarısı, kırpikleri mavi, kırmızı dolgun dudaklı" Vera Tulyakova'ya aşık olur. Evli ve bir kız çocuğu annesi olan Vera Tulyakova ile beraberliği 3 Haziran 1963'deki ölümüne kadar sürecektir. Duygu yüklü en güzel aşk şiirlerini hep Vera Tulyakova'ya yazacaktır

Ölümüne yakın Vera Tulyakova'ya duyduğu aşk artık ona "dünyayı" bile unutturmuştur. "Berlin günlük güneşlik / 8 Mart, 1963. / Bayramın kutlu olsun kadını / Unuttum telefonda söylemeyi bu sabah. / sesini duydum mu dünyayı unutuyorum. / Nice nice bayramlara güzelim."

Nazım eş Vera ile Paris'de

Nüzhet Hanım, Piraye Hanım, Münevver Hanım ve Vera Tulyakova'ya kadar başlayış ve bitiş koşullarıyla anlatmaya çalıştığımız "Nazım Hikmet'in Kadınları" konusunda şairin daldan daha konan hercai gönüllü bir insan olduğu sonucuna varmak doğru olmaz. Bu nedenle biraz da Nazım Hikmet'in "aşk anlayışı"na bakalım. Şair "aşk"tan ne anlamaktadır? Bu konudaki düşüncelerini, yıllar önce Bursa Cezaevi'nde yatarken, gençlik ve çocukluk arkadaşı Vala Nuret'in'e yazdığı bir mektubunda şöyle açıklıyor:

"...Ben şöyle dört başı mamur aşık olsam, fakat dedim ya, bana bağlı, bana bağlı olmayan şartlarıyla; hüsrani, hicrani, firaki, ümidi, imkanı, imkansızlığı, benim enfesi durumum ve afaki hayat şartlarıyla, yani takım taklavatıyla dört başı mamur aşık olsam - böyle aşk dostlar başına - visalin, hatta maşukamla senelerce aynı çatı altında burun buruna yaşamamın aşkımı azaltacağına değil, bilakis çoğaltacağına eminim. Çünkü maşukaya - böyle bir aşkın maşukasına - hiçbir zaman yüzde yüz ulaşamayacağımı sanıyorum. Daha doğrusu bundan eminim."

Ölümünden dört ay önce yazdığı "Tanganika Röportajı"nda da döneme Vera'yı anlatması; yıllar önce dediği gibi, "aynı çatı altında burun buruna yaşamasına" rağmen aşkının gittikçe çoğalmasındandı belki de: "Moskova uykudaydı, sen uykudaydın."

Saçların samansarı kırpikleri mavi,

ak boynun uzundu, yuvarlaktı ve kırmızı, kalın dudaklarında keder, belki değil de bana öyle geldi, kederli olmalarımı istediğimden. Ayaklarının ucuna basıp yan odaya geçtim.

Fotografın masamda bir yaz güneşine bakıyor, başını kaldırmış profilden.

Umurunda değil gidişim.

.....
Nasılın Tulyakova, ne âlemlerdesin?

Aşık olmadan yaşanmaz

Saman sarısı saçlar nasılsınız? Ne âlemlerdesiniz mavi kırpikler?

Mavi kırpikler yol verin, gözlerinizin içini görmek istiyorum, dolaşmak içinde gözlerinizin ve rastlamak kendime,

.....
Yani demek istediğim: Benim akıllı, güzel karıcığım, bir daha oku dokuzuncu mektubumu.

Sen leb demeden lebleyi anlarsın

ve bilemediğin kadar göresim geldi seni Moskovalım, Tulyakova'm."

Yine yıllar önce hapisneden yazdığı mektubunda bir başka aşk anlayışını da şöyle anlatacağı Nazım Hikmet:

"...Mesela ben 45 yaşımı bitirdim. Ama her gün biraz daha aşık oluyorum. Karımdan, sanattan, tabiatan, insanlardan, idealimden tut da kanaryama kadar her şeye dolu dizgin aşık oluyorum. Ve çok şükür aşığım. Bu aşk mistik manada filan değil. Platonik aşk değil. Her birine ayrı ayrı pratik tezahürleriyle faal bir aşk... Bana öyle geliyor ki, bir tek insana, yüz milyonlarca insana, bir tek ağaca, bütün ormana, tek bir düşünceye, fikre, birçok düşünceye ve fikre aşık olmadan yaşamak yaşamak değildir."

Son günlerinde artık, Vera Tulyakova'ya duyduğu aşk Nazım Hikmet'e "dünyayı unutturmuştur". "Berlin Mektubu" yine Vera'yadır: "Berlin günlük güneşlik, 8 Mart, 1963.

Bayramın kutlu olsun kadını. Unuttum telefonda söylemeyi bu sabah, sesini duydum mu dünyayı unuttuyorum.

Nice nice bayramlara, güzelim." Nisan 1963'de yazdığı "Cenaze Merasimim"de, cenazesinin kendi avlularından mı kalkacağını merak etmektedir. "Ben bu avluda bahtiyar yaşadım bilemediğiniz kadar. / Avludaşlarım, uzun ömürler dilerim hepinize..." vedandan sonra, son şiirini yine "Vera'ya" yazar: "Gelsene dedi bana / Kalsana dedi bana / Gülsene dedi bana / Ölsene dedi bana / Geldim / Kaldım / Güldüm / Öldüm."

Ve Nazım Hikmet 3 Haziran 1963 günü ölüyor.

1920'li yılların başında Sovyetler Birliği'nde komünist bir üniversite öğrencisi iken başlayan Anuşka, Sofya Isk, Zeynep isimlerindeki kadınlarla ilişkilerinden başka, 1925'te ikinci kez kaçarak gittiği Moskova'da birlikte olduğu Doktor Lena da Nazım Hikmet'in "diğer kadınları" kategorisine girer

NAZİM Hikmet'in kadınları, Nüzhet Hanım'la başlayıp Vera Tulyakova'ya kadar gelen dört kişiyle sınırlı değil elbet. Hayatında daha birçok kadın yer almıştır. Şairle uzaktan yakından ilişkili olan kimselerin anılar eşantyonlarından parça keserken, bir vesileyle anmadan geçemedikleri bir oğludur bu. Gençlik ve çocukluk arkadaşı Vala Nurettin "Bu Dünyadan Nazım Geçti" kitabında, ortaklaşa yaşadıkları ortamlarda birlikte olduğu kimi kadınlardan söz ederken, kadınların kendileri de Nazım Hikmet'le ilişkilerini anlatmaktan geri durmamışlardır. Dizi yazımızın bu bölümünde Nazım Hikmet'in diğer kadınlarını anlatacağız.

GENÇLİĞİNDE, MOSKOVA'DAKİLER...

Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim" anı - romanında; 1920'lerin başında Moskova'da Doğu Emekçileri Komünist Üniversitesi (KUTV)'nde öğrenci iken yaşadıklarından yoğun kesitler sunarken "ilişkide" olduğu kadınları da anlatır. Aşağı - yukarı tamamı değişik isimler altında verilen roman kişilerinden biri olan "Ahmet" de Nazım Hikmet'in kendisidir. Ahmet'in, okul arkadaşlarından Anuşka'yla ilişkisi vardır. Anuşka'nın aynı zamanda Çinli öğrenci Si - Ya - U'yla ilişkisi olur. Ahmet bir gün Anuşka'yı sorguya çeker: "... Orada ne yaptınız? - Yattık.

Gözlerimin ikisine birden iki çuvaldız batırmışlar gibi oldu. - Yattık ne demek? - Yattık, yattık demek. Seninle yattığımız gibi."

Nüzhet Hanım'ın Tiflis'ten Moskova'daki okula gelişine kadarki sürede Nazım Hikmet'in "Anuşka" ve benzeri kadınlarla ilişkisine Vala Nurettin şöyle değinir: "O gelmeden Nazım'ın Moskova kadınları arasında epey ilişkileri vardı. Özellikle o sözünü ettiğim güzel sesli, cömert ruhlu Sofya Isk ile bir yakınlık kurmuştu. Nüzhet gelir gelmez, kız - erkek arkadaşlarla hazırlanmış ahenkli soframızda Nazım yerini boş bırakırdı, bir daha oraya dönmedi."

Gün görmüş Sofya Isk, aylardır süren mutluluğunun böyle ansızın yokoluvermesi karşısında isyan etmemek vakarını gösterdi: - "Büyük şairin ebedi olarak bana kalması zaten imkansızdı. Hep düşünürdüm. Bu kadarı bile talihin hediyesidir" dedi.

Yine Vala Nurettin'in o yıllarda bir tanıklığı: "Hayatına karışmış pek harikulade bir kadın da, Kuzey Kafkasyalı bir beyin demokrat ruhlu, asil tavırlı, pek zarif silüetli, sağlam karakterli kızı tıp talebesi Zeynep'ti."

1925'teki TKP tutuklamasından

Anuşka, Zeynep, Lena, Semiha ve Gelina

"Fosforlu Cevriye" romanının yazarı gazeteci ve romancı Suat Derviş

kaçarak Sovyetler Birliği'ne ikinci kez gittiğinde Nazım Hikmet'in Dr. Lena adındaki bir Rus kadınla ilişkisi başlıyor. 1928 yılındaki dönüşüne kadar sürüyor. Lena'yla beraberliğini, Türkiye'ye ailesine yazdığı mektuplarda ayrıntısı ile anlatıyor. Bazı tanıklar Lena'nın burun çizgilerinin keskin, yüzünün yuvarlak, gözlerinin iri, vücudunun topluca olduğunda birleşiyor. Dr. Lena, 1928'de Nazım Hikmet'in Türkiye'ye pasaportsuz dönüp tutuklanmasından sonra, buraya gelmeye çalışıyor, ancak Türkiye konsolosluğundan vize alamadığından, bu çabasında başarıya ulaşamıyor.

YA TÜRKİYE'DEKİLER...

Sovyetler Birliği'nden ikinci kez, neredeyse tümüyle döndükten sonra şiirleriyle sağladığı popülarite önce Babıali'deki yakın çevresinde ve

giderek geniş kitlelerde bir sevgi halesi doğurmuştur. Doğal olarak en büyük ilgi kadınlardan gelmekte, Nazım Hikmet kadınların gönlünde kurduğu tahtta oturmaktadır. Bir yandan da kendisinin ilgi duyup da ulaşamadığı kadınlardan söz edilir.

Bunlardan biri ünlü "Fosforlu Cevriye" romanının yazarı gazeteci ve romancı Suat Derviş'le Nazım Hikmet hemen hemen her gün görüşürler. Nazım Hikmet bir gün evlerine uğrayarak Suat Derviş'in bir şiirini kendisinden habersiz alıp götürerek, bir gazetesinin sanat sayfasında yayınlattır.

"Hezeyan" adlı şiirinin kendisinden habersiz gazetede basıldığını görünce utanır, Suat Derviş. Sevincini genç kız kaptırları ve şifalıları ile gizler. Hatta kendisine böyle bir sürpriz yaptığı için Nazım Hikmet'e darılır.

Suat Derviş henüz 13 - 14 yaşındadır. Hayatının son yıllarında Suat Derviş yakınlarına Nazım

Nazım'ın aşkları

Yazan: Emin KARACA

1934'de Semiha Berksoy, İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda Ekrem ve Cemal Reşit Rey'lerin "Lüküs Hayat" operetinde Atıfet rolünde...

Hikmet'in kendisi için şiirler yazdığını söyleyecektir. O şiirlerin hangileri olduğu bilinmemekle birlikte Suat Derviş, "Nazım Hikmet'in isteyip de elde edemediği tek kadın benim" demiştir.

VE DOKTOR GALİNA...

Nazım Hikmet, Sovyetler Birliği'ne yerleştiği 1951'de hemen Çin'e bir gezi yapar. Orada bir enfarktüs geçirir. Çinliler onu uçakla Moskova'ya gönderirler. Hastaneye yatar. Hastanede "çatlak bir yürekle dört ay sırtüstü" beklerken ölümü, Galina adında genç bir kadın doktorla tanışır. Galina, ufacık, tefecik, çıtı pıtı sevimli bir köylü kızdır. Nazım Hikmet'e vurulmuştur. İyileşip taburcu olacağı sırada Doktor

Galina, hastasını yalnız bırakmak istememektedir artık... Devamlı bir doktor gözetimi altında kalması gerektiğine inanmaktadır. Bu işi de en iyi kendisi yapabilecektir. Böylece Doktor Galina, Nazım Hikmet'in özel doktoru olarak evine yerleşir.

Doktor Galina Nazım Hikmet'i tüm şefkat ve sevgisiyle kanatları altına alır. Ona bir hastası gibi değil; sevgilisi, kocası gibi davranmaya başlar. Ancak Nazım Hikmet'in Doktor Galina'ya aynı dercede ilgi duyduğu söylenemez. On yıl kadar birlikte yaşadıkları halde, Nazım Hikmet'in Doktor Galina üstüne yazılmış tek bir şiiri yoktur.

Nazım Hikmet'in kadınları bu kadar değil elbet. Biz beş günlük bir özeti verdik. Aslında Nazım Hikmet'in kadınlarını anlatabilmek için kocaman kitaplar gerek...

Sovyetler Birliğine İkinci gidişinde Lena Yurçevko ile evlenmişti. 1928 yılında Türkiye'ye dönen kocasının yanına gelmek üzere yola çıkan Lena, Odessa'da hastalanarak ölmüştür...

Uzun hapisliğin başlamasından önce, 1930'lu yıllarda Babıali'nin sanat - edebiyat çevresinden değişik kadınlarla ilişkisinin içinde öne çıkan, günümüzün ünlü sopranosu Semiha Berksoy "ve diğerleri"nin en birincisidir. Yattığı hapisanelerde bile onu yalnız bırakmamaya çalışır

Semiha Berksoy aşkı...

1928 yılında Resimli Ay dergisine düzeltmen olarak giren Nazım Hikmet; eski şiir anlayışını yıkan, yeni, sol içerikli şiirleriyle sağladığı popülaritenin yanında 30'lu yıllarda değişik türlerde eserler de vermeye başlıyor. Gazete fıkraları, tiyatro eserleri, film senaryolarının yanında operetlere de şarkı sözü yazıyor. Ünlü bir soprano olma yolundaki genç sanatçı Semiha Berksoy'la Nazım Hikmet o yıllarda, operetleri için yazdığı şarkı sözlerini okurken tanışıyorlar. Semiha'nın "gönlü Nazım Hikmet'e düşüyor." Genç sopranonun sahne giysilerinin eskizlerini hazırlayan, sonraki yılların ünlü ressamı Fikret Mualla da ilgi duyuyor Semiha Berksoy'a... Fikret Mualla ile gönlü maceralarının boyutlarını bilemiyoruz ama, Nazım Hikmet'le olanının o hapisteyken de sürüp gittiği ünlü sopranonun anılarında var. Hapishlik döneminde Nazım Hikmet'e kitap, çiçek, şeker, plak, tütün ve tespah gönderiyor. Yattığı hapisanelere ziyarete gidiyor. Nazım Hikmet'in Çankırı'ya gönderildiğini öğrenince yollara düşüyor. Bir gün Avrupa'dayken aldığı kürkü, takma kirpikleri ve gösterişli şapkasıyla Çankırı mapusanesinde ziyarete gidiyor Nazım Hikmet'i. Ankara'ya dönüşünde Birinci Şube'ye çağrılıp sorgulanıyor bu konuda. Birkaç gün sonra da o yıllardaki ünlü Ankara Valisi Nevzat Tandoğan çağırıyor huzuruna. Vali:

- Semiha Hanım, siz Çankırı'ya gitip Nazım Hikmet'le görüşmüşsünüz. O rezil adamı niçin gidip gördünüz? diye soruyor.

Semiha Hanım'ın ağızdan cevap olarak çıkan sözler şunlar:

- Onu seviyorum.
- Ne o komünisti mi seviyorsunuz. O adi, rezil adamı.

Berksoy aynı sözleri tekrarlıyor:
- Onu seviyorum, onu seviyorum.

BİTTİ

